

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Honora patrem [et] matrem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum Quartum

E mentie: vt subditos faciat quasi vnanimos esse i domo. Quinto d rigida iusticia. Sap. i. Diligite iusticia vos qui iudicatis terra. Sextum genus vocatur democratia: z est pcedenti opposita: vbi multi regunt sub contrariis conditionibus supradictis.

Honora patrem z matrem.

Sexto dicit aliquis pater ex tps diu-
turnitate. Sic senes z decrepiti di-
cuntur patres. De quo ps. Interro-
ga ptem tuu z annuntiabit tibi: z maiores
tuos z dicent tibi. Tales sunt honorandi
taq patres. Leui. xix. Coram cano capite
consurge: z honora psona senis. Sap. iiii.
Senectus em venerabilis e: no diuturna.
Sunt em senes venerandi qdruplici rone.
scz ppter examē experientie: ppter mode-
ramen insolentie: ppter libamē pnie z pro-
pter medicamen incōtinentie. Primo sunt
honorandi ppter examen experientie: q se-
nectus est thesaur⁹ sapie z experientie. Job
xii. c. In senibus est sapia zc. Ergo vbi de-
sunt senes z expti: ibi raro vel nunq̄ sana-
bitur cōitas. Propter qd d. iij. Politi. Ne-
mo em eligit duces iuuenes: eo q non con-
stat eos esse prudentes. An in exercitu ale-
xandri nemo nisi sexagenarius exercitum
duxit. Eccl. x. Ne terre: cui⁹ rex puer est.
hinc est q nec ppter senectutē nec propter
decrepita etatē ps byteri senes dicunt: sed
ppter sapiam. dist. lxxiiii. c. porro. An pie-
s byter grece latine senex interpretat non p-
pter etatē: sed ppter sapiam que in eis de-
bet esse. Scdo sunt honoradi ppter mo-
deramen insolentie: q̄a boni senes debent
arguere iuuenes insolentes. Unde narrat
Valerius libro. vi. de qdam sene q ppsm ro-
manum increpans nō cōsensit factis malo-
rū: z duz a multis argueret quare esset au-
sus sic reprehendere eos z dicere veritates.
Rūdet: due res licentiā mihi prebent. s. oz-
bitas z senectus. Voluit dicere: q̄ ille qui
iuuenis aspirat ad ardua sperat p motio-
nes z officia necesse habet adulari frequē-
ter: sed iste fuit hō senex: id ibi senect⁹ dedit
audaciam. Item si senex habet filios vel fi-
lias pmouēdas: licet nō p se tñ propter p-
lē frequēter mentit: vel saltē dissimulat ve-
ritatē: sed certe modernis tpbus iuuenes

parū curat vt eis obediant. fm illud Esa.
iij. Tumultuabit puer cōtra senē: z ignobi-
lis cōtra nobilē. Tertio est venerāda sene-
ctus: quia est libamen pnie. Est em libamē
pnie. i. sacrificiū: q̄ se deo sacrificare solet:
z debet saltē p p̄tritionē cordis z despectio-
nem veteris vite: q̄a sacrificiū deo spiritus
cōtribulatus cor cōtritu z humiliatum de⁹
nō despicias. Illud sacrificiū vesptinū ē.
de quo loquebat ap̄lus. ij. ad Timoth. iij.
Ego em delibor: z tps resolutionis mee in-
stat. Dubitat vtrū malus senex possit in
fine aut in articulo mortis penitere: Vide-
tur q non: q̄a dicit Aug. in quodā sermone
z allegat a mgro Iniaz li. iij. dist. ij. Si vis
agere pniā q̄i peccare nō potes: pctā te
dimittunt: non tu illa. Sequit. Si securus
hinc exit nescio: pniā dare possum: secu-
ritatē non. Itē qui scit se moriturū nō pōt
satis facere: ideo penitet inutiliter. Itē fm
canones talibus nō est pniā iniungēda sed
innotescenda. iij. sen. dist. xx. Idē in cano-
ne. In oppositū est q̄ q̄diu manet in hoie
anima: tādiu est liberi arbitrij. ḡ zc. Idem
Luce. xxi. Penitens misericordiam inue-
niet. Rūdet. q̄ ad penitentia vtilē duo fa-
ciunt. s. dolor de preteritis z propositū ca-
uendi de futuris. Et quilibet vsum ratio-
nis habens quātuncūq̄ peccauerit: quan-
tūcūq̄ sero pōt dolere de preteritis z habe-
re propositum cauēdi de futuris. Ideo ta-
lis penitentia pōt esse q̄uis de ea confide-
re sit supra modum piculosum. Idē mal⁹ se-
nex potest i articulo mortis penitere: licet
hoc accidat valde raro: q̄ talituz pnia sepi-
us venit ex timore pene: nō amore iusticie
sicut de Antiocho dicitur. ii. Machabe. x.
Habebat aut dīm: a quo non erat misericor-
diam consecuturus. Ad primū dicendum:
q̄ pctā dimittunt hominem q̄tum ad effe-
ctū: ita q non pōt hmoi pctā ampli⁹ opera-
ri: sed adhuc est in sua ptate affectū peccari-
di dimittere. Ad scdm q̄ talis habet pposi-
tum satis faciēdi sub conditōe si posset. Et
hoc sufficit diuise miscōie: q̄a si hō vult face-
re quod in se est: de⁹ facit qd i eo est quo ad
miam: licet pnia nō sit ei imponēda: sed in-
notescenda fm canonem. Utile tamē esset
eis pniā imponere sub conditōe: si con-

ualescant. Quarto propter medicamentū
 incontinentie. Sapiē. iiii. Etas senectutis
 vita immaculata. Vñ Ambro. in hexame.
 Senectus inquit hoīs in moribus dulcior
 in consilijs vtilior: in constantia subeundi
 mortē paratior: ad repumēdum libidines
 fortior. Idem Ambro. dicit ad Valerium.
 Erubescat senectus que se emendare non
 pōt. Nō em̄ canices annoꝝ: sed morum cō
 mendanda est. Jō dr. lxxv. dist. c. tanta.
 Quāto senes sunt mortī viciniōres: tanto
 debent esse puriores. Sūt em̄ qdam senes
 q̄ dolent q̄ non sunt adeo potentes in ope
 carnali sicut fuerūt: et si nō p̄nt vti opatio
 ne: vtuntur tñ imaginatione turpi atq; lo
 cutiōe. Ac fabulant de turpib⁹ eoz perpe
 tratis. Tales sunt i malicijs indurati. Ex
 emplum i Salomone. iij. Reg. xj. vbi dicit
 Lū esset senex deprauatū ē cor ei⁹ p mulie
 res. Tales etiam fuerunt illi senes. de qui
 bus Danie. xiiij. Egressa est iniquitas a se
 nioribus qui videbantur regere populum.
 Ideo homo qui vult sancte viuere in senec
 tute debet incipere in iuuentute: nec de
 bet nimitū cōsiderare in sua virtute: sed in dei
 gratia dicendo cū propheta. Ne proicias
 me in tēpore senectutis. Cuius exemplum
 patet in vitaspa. de illo qui. lx. annos caste
 vixerat: et tamen sexagesimo anno corru
 ptus obiit. Propter has rōnes debent se
 nes honorari. Sed contra hoc faciunt qui
 annosos homines derident: querentes in
 hoc recreatiōem qd̄ eis vertit in periculuz
 animarū suaz: et grauit̄ pro talibus sola
 tijs in futuro puniētur: q̄a oēs maledictio
 nes et blasphemias: quas ille sic puocatus
 profert ipsi iugebunt. Quia dicit regula iu
 ris. Qui occasionem damni dat: damnum
 dedisse videtur. vt patet de iniuria et dam
 na. lib. vj. c. si culpa. Debemus igit̄ eos ho
 norare corde: ore et opere. In corde bona
 de ipsis opinādo. quia dicitur. xviiij. q. ij. c.
 Diffinimus. q̄ de senibus presumendū est
 bonū: q̄ ppter canicē quam habet est ho
 norabilis. fm̄ qd̄ dicit Frā. per. lib. ij. de re.
 vtri. fortu. c. lxxiiij. Boni senis veneranda
 canices. Sequit̄ ibidem. Quis tam corru
 pto sensu tanq; obliquo pōt esse iudicio vt
 nō candidoz libroz calathos q̄ nigrantū

carbonū cistas aspicere: siq; transforman
 dus sit cigno similē malit esse q̄ conuo. Itē
 ore debemus eos honorare laudando cō
 mendando et c. Itē opere eis assurgendo.
 vt ptz Leui. xix. Loram cano capite cōsur
 ge: et honora psonam senis. ¶ Sed magf
 Egidius li. j. de regimine p̄nci. parte. iij.
 recitat sex malas cōditiōes senū ex dictis
 Aristo. ij. retho. Ne igit̄ deū offendant di
 cendū est q̄liter se debēt in his malis cōdi
 tionibus h̄re. Prima conditio senum est q̄
 sunt increduli: q̄a in multis experti sunt: et
 sic cognoscunt hoies in multis mētiri et sic
 credunt omnes alios mētiri et deceptores
 esse. Ideo dicitur. ij. retho. q̄ senes multis
 annis vixerunt et in pluribus decepti sunt
 ppter hanc expientā cōtingit in pluribus
 eos incredulos esse. Iuuenes in experti sunt
 sup malicias hoim: ideo facilliter credunt.
 ¶ Scdo sunt naturaliter suspiciosi. Pue
 ri em̄ qui multa mala nō fecerūt: innocen
 tes iunt sua innocentia alios mensurant:
 et oia referūt in meliorem partē: et credunt
 oēs esse bonos. Ideo dr. xxij. q. iij. ca. In
 nocens. Qui innocens est: sp̄ bene credit:
 et iudicat bene de alijs. Senes ho multis
 annis vixerunt: et in multis peccauerunt.
 Peccata alioꝝ mensurāt fm̄ ea que gesse
 rūt in seipsis: ppter quod vt plurimum cre
 dūt alios malos esse: et in peiorē partē refe
 rūt eoz opa. Jō dr. ij. Retho. Senes vixe
 runt multis annis: et esse nō pōt qn̄ in mul
 tis peccauerit. Ideo sunt mali et suspiciosi
 et oia in deteri⁹ estimāt. Sed quō se h̄re de
 bent in illo defectu. Rñr q̄ sepi⁹ dñt illud
 dictū ch̄ri in mēte reuoluere: qd̄ h̄r Lu. vj
 Nolite iudicare et non iudicabimini. Et du
 bia in meliorem partem debent interpreta
 ri. q̄ dicit in regula iuris. Que possunt bo
 no vel malo anio fieri debēt in meliorē par
 tem interpretari. Jō dr. xj. q. iij. c. non solum.
 q̄ vterq; reus est q̄ falsum de alio profert et
 q̄ crimina cito credit. ¶ Tertio sunt pusil
 lanimes et timidi: q̄a dr. ij. Retho. Infrigi
 datio s̄parat viam formidini. ¶ Quarto
 sunt cupidi et auari et tenaces. Vñ Inno.
 in lib. de vtilitate cōditionis humane. Se
 nex inquit tenax et cupidus tristis et que
 rulosus est. Nam senes res tpales facilliter

Preceptum Quartum

Pnt cōsumere: sed difficulter lucrari. Quia ipsi tam deficiūt in corpe: z non pnt amplius laborare. Ideo timēt sibi deficere: z sic parci efficiunt. vñ Aug. in quodā ser. Luz omnia vicia in sene senescunt: sola auaritia iuuenescit. Aliqui em̄ sunt si centum annis possent viuere haberēt: nec adhuc volunt alijs impartiri: nec pnt p se sumere. Et fortassis in breui moriuntur z relinquunt alienis diuitias suas vel heredibus: qui male cōsumūt: z eis in modico subueniūt. Sed quō debēt se habere in illo defectu. Respōdes q̄ debēt deo cōsiderare: qui eos pauit a iuuetute. Ps̄. Facta cogitatū tuū in domino: z ipse te enutriet. ¶ Quinto sunt multoz p̄boz: z de antiquis factis loquunt. Vñ Inno. in li. de vtilitate cōditionis humane. Senex inquit velox est ad loquendum: tardus ad audiendum. Laudat antiquos: spernit modernos: vituperat p̄ns: cōmendat p̄teritū. hec ille. Qd̄ magis reprehēdibile est. s. mala facta defunctorum innotuāt z infamāt coram iuuenibus: qui nihil sciūt de excessib⁹ antiquoz. Et in hoc grauiter peccant infamādo defunctos qui nō possunt se excusare: z iam a deo iudicati sunt. Et quandoq; se de peccatis z malicijs suis que in iuuetute sua commiserunt iactant: z in hoc delectantur loqui de talibus turpibus factis cogitare z audire z hoc est signū q̄ habent corda impudica: z sunt inueterati diez maloz: quia dicitur Math̄. xij. Ex abūdantia cordis os loquitur. Et sic inficiunt iuuenes: z prebent eis malum exemplum. Vnde Grego. Tot mortibus digni sunt: quot in posteris exempla prauitatis relinquūt. xj. q. iij. c. p̄cipue. Sz qualiter debent se in hoc habere. Respondetur q̄ debent pensare dictum Apostoli: dicentis. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Et ratio est: quia iuuenes diu retinent verba seniorum z dicunt. Ista vba audiui a patre meo. Ideo si verba humilitatis z charitatis eis dixisset habuisset p̄miū: si ecōtra penā. ¶ Sexto sunt naturaliter passionati: q̄a sunt pleni doloribus z infirmitatibus. Vñ Innoce. in lib. de vtilitate conditionis humane. Si quis ad senectutē p̄cesserit cor ei⁹ affligitur: ca-

put cōcutit: languet spūs: fetet anhelitus: facies rugat z statura curuat: caligāt oculi: vacillant articuli: nares effluunt: crines defluūt: tremat tactus z deperit actus: dentes putrescunt z aures surdescunt. Senex facile puocat ad iram: z difficile reuocat. Hec ille. Sed quō se debent habere in illo defectu. Vñ q̄ debēt esse imitatores ch̄i qui dixit Math̄. xj. Discite a me: quia mitis sum z humilis corde. In patientia vestra possidebitis aīas vestras. Nam tales infirmitates sunt eis loco purgatorij: que pena est magis afflictua. Nam si omnia creabilia mundi simul arderent: z aliquis in medio illoz staret: non sentiret tantam penam quātam vna aīa in purgatorio exis. Ideo d̄. xxv. di. c. q̄ in aliud: q̄ igni purgatorij nulla pena est cōparabilis. Septia cōditio est q̄ si in pueritia male vixerunt: vix in senio veraciter conuertūtur. iuxta illud Prouer. xij. Adolescens iuxta viam suam gradiat: etiā cū senuerit ab ea non recedit. Vñ Aristo. vij. ethi. Difficile est cōsuetudini resistere q̄ assilatur nature. Non tamen est impossibile: q̄a deus pōt suscitare lapidib⁹ istis filios abrae: sz quō debēt se habere in illo defectu. Vñ q̄ debēt sibi p̄ponere mortem suam. Eccli. vij. Memorare nouissima tua: z in eternuz non peccabis. Vñ Grego. Nihil sic reuocat a p̄ctis quantum frequens meditatio mortis. Vnde Aug. in li. de clastro anime. Tres inquit sunt nuni ei⁹ mortis. s. canicies: infirmitas z senect⁹. Insuper debent deū inuocare humili z cōtrito corde dicendo cum Dauid. Ne proicias me ī tempore senectutis: cuz defecerit virtus mea ne derelinquas me. Et recupere rare t̄ps p̄teritū cū bōis opib⁹. Sz diceres Amplius nō possum ieiunare z peregrinari: mane surgere z multum orare. Responsio. Sis patiens z habeas bonam volūtatē: z dñs recipiet volūtatē p̄ facto. Vñ Augusti. Coronat deus intus volūtatē: vbi non inuenerit facultatem.

¶ Honora patrem z matrem.

Septimo d̄ p̄ spūalis persona: vt est sacerdos diaconus v̄ subdiaconus z c̄. de quo apostol⁹. i. ad Corin. iiii. Et si decem milia pedagogoz habeatis in